

Innhold

1	Overordnede rammer	4
2	Internasjonale aktiviteter	6
3	Om planavdelingen	7
4	Lovutvikling	8
5	Regional planlegging	10
6	Kommunal planlegging	13
7	Digitale stedsdata – matrikkel og planregister	15
8	Konsekvensutredninger	17
9	Kompetanse, formidling og forskning	18
10	By- og tettstedsplanlegging	21
11	Planlegging utenfor byer og tettsteder	29
12	Andre utviklingsprosjekter	35
	Demografisk utvikling	37

1 Overordnede rammer

Rød-grønn regjering

Siden Stortingsvalget 2005 har Norge vært styrt av en rød-grønn flertallsregjering utgått av Arbeiderpartiet (Ap), Sosialistisk Venstreparti (SV) og Senterpartiet (Sp), med Jens Stoltenberg (Ap) som statsminister.

Miljø- og utviklingsminister er Erik Solheim fra SV. Samme regjeringen fortsatte etter stortingsvalget høsten 2009.

Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim, Statssekretær Heidi Sørensen og politisk rådgiver Audun Garberg.

St.meld. nr. 26

(2006–2007)

Regjeringens miljøpolitikk
og rikets miljøtilstand

Nasjonal arealpolitikk

St.meld. nr. 26 (2006–2007)
Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand gir hoveddrammene for den nasjonale arealpolitikken.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

For å fremme en bærekraftig utvikling har regjeringen utarbeidet et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Det er første gang det lages et slikt dokument som formidler regjeringens viktigste forventninger til planlegging etter plan- og bygningsloven, og heretter skal det utarbeides et nytt dokument hvert fjerde år.

Forventningene skal bidra til at planleggingen blir mer målrettet og sikre at nasjonale interesser blir ivaretatt i planleggingen. Forventningene skal følges opp i det kommende arbeidet med regionale og kommunale planstrategier i 2012, og vil også være retningsgivende for arbeidet med regionale og kommunale planer.

Temaene som omfattes av det første dokumentet med nasjonale forventninger er:

- Klima og energi
- By- og tettstedsutvikling
- Samferdsel og infrastruktur
- Verdiskaping og næringsutvikling
- Natur, kulturmiljø og landskap
- Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

www.planlegging.no

Forvaltningsnivåene

Miljøverndepartementet forvalter plandelen av plan- og bygningsloven, mens Kommunal- og regionaldepartementet forvalter byggesaksdelen av plan- og bygningsloven.

Landet er delt inn i 19 fylker og 430 kommuner. Kommunene er svært ulike både når det gjelder geografi, areal og folketall. Over halvparten av kommunene har mindre enn 5 000 innbyggere, og 12 kommuner har over 50 000 innbyggere.

Det er ikke noe plandirektorat i Norge, departementet utfører derfor selv direktoratsoppgaver knyttet til samfunnsplanlegging. For øvrig utfører Miljøverndepartementets underliggende direktorater Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Klima- og forurensningsdirektoratet og Statens kartverk oppgaver knyttet til planlegging innenfor sine ansvarsområder.

På regionalt nivå er oppgavene fordelt mellom fylkeskommunene og fylkesmennene.

Fylkeskommunene styres av fylkestinget, som velges ved direkte valg samtidig med kommunestyrene. De har ansvaret for regional utvikling og planlegging, samferdsel, videregående skoler, kultur og kulturminnevern.

Fylkeskommunene har ansvaret for planfaglig veiledning overfor kommunene. De samarbeider med de statlige fylkesmennene om denne oppgaven.

Fra 1.1.2010. overtok fylkeskommunene ansvaret for riksvegene, som utgjør ca. 80 % av vegnettet. Fylkeskommunen fikk også en styrket rolle i regional planlegging og i forhold til klimautfordringen. Fylkeskommunene har også overtatt oppgaver bl.a. knyttet til landbruk, friluftsliv og verdiskaping.

De statlige fylkesmennene har ansvaret for å følge opp og samordne statens ulike oppgaver i fylket, blant annet knyttet til landbruk, miljøvern, skole m.v. Fylkesmennene har kontroll- og oppfølgingsansvar overfor kommunene. De står for planjuridisk veiledning til kommunene. Klagebehandling etter plan- og bygningsloven er delegert til fylkesmannen fra Miljøverndepartementet. I plansakene er det et utstrakt samarbeid mellom fylkesmenn og fylkeskommuner om oppfølgingen av plan- og bygningsloven i kommunene.

www.fylkesmannen.no

2 Internasjonale aktiviteter

Den europeiske landskapskonvensjonen (ELK)

Norge deltok på 10 årsjubileet i Firenze med visning av filmen "Hverdagslandskapet" med engelsk og fransk tekst. Det nordiske samarbeidet om ELK blir lagt merke til, særlig koblingen mot planlegging og medvirkning.

Det er blitt laget 2 publikasjoner om Landskapskonvensjonen; en på bokmål og en på nordsamisk.

Den europeiske landskapsprisen er blitt utlyst og bygda Herand ble valgt som norsk kandidat til prisen som deles ut høsten 2011.

www.regjeringen.no/landskapskonvensjonen

Nordisk planmyndighetsmøte 2010

Møtet ble avholdt i Bergen 25.-28. august 2010, på Hurtigruten og i Trondheim.

Nordisk kommuneplanseminar 2011 ble holdt i Son i Norge mai, med

fokus på kystsonen, planutdanning og det åpne land.

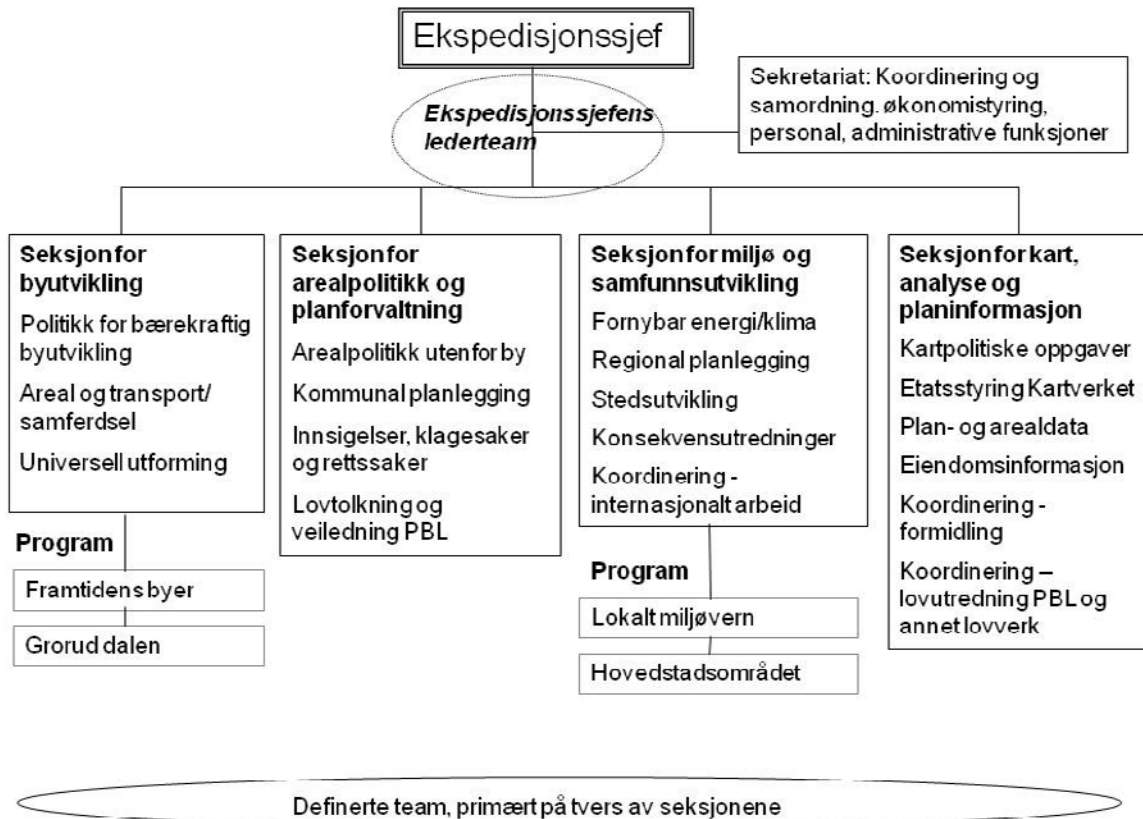
Seksjon for Kart, analyse og planinformasjon deltok på INSPIRE 2011 konferansen Edinburgh.

Framtidens byer hadde møte med Arup og C40 Cities - Climate Leadership Group et samarbeidsnettverk mellom noen av verdens største byområder.

3 Om planavdelingen

Planavdelingen ledes av ekspedisjonssjef Jarle Jensen, og har 53 medarbeidere. Seksjon for byutvikling ledes av Erik Vieth Pedersen, seksjon for arealpolitikk og planforvaltning ledes av Bjørn Casper Horgen, seksjon for miljø og samfunnsutvikling ledes av Guri Ulltveit-Moe, seksjon for kart, analyse og planinformasjon ledes av Kari Strande og avdelingssekretariatet ledes av Grete H. Haugdal.

Avdelingen har et bredt arbeidsfelt, og omfatter både departementets forvaltningsoppgaver, direktoratsoppgaver og større utviklingsoppgaver. Planavdelingen har styringsansvaret for Statens kartverk, som er under stadig utvikling og er tillagt viktige oppgaver knyttet til kart, planregistre og andre grunnlagsdata

for planlegging. Departementet har nært samarbeid med fylkeskommuner og fylkesmenn, som har hovedansvaret for den praktiske veiledningen overfor kommunene, hovedansvar for å sikre nasjonale interesser i planprosessene. Fylkesmennene er delegert myndighet til å avgjøre klagesaker.

Geodatalov

Stortinget vedtok i juni 2010 en egen geodatalov. Loven skal bidra til god og effektiv tilgang til offentlig geografisk informasjon (geodata) for offentlige og private formål. Loven vil bidra til å styrke samarbeidet om deling av geodata mellom virksomheter med offentlige oppgaver, og sikre videre utvikling og drift av den nasjonale infrastrukturen for geografisk informasjon.

Loven gjennomfører europa-parlaments- og rådsdirektiv 2007/2/EF av 14. mars 2007 om etablering av en infrastruktur for geografisk informasjon i Det europeiske fellesskapet (INSPIRE).

Loven omhandler de mer prinsipielle sidene knyttet til koordineringen av den geografiske infrastrukturen, herunder deling av geodata og tilgang til geodatatjenester.

Detaljerte og tekniske bestemmelser om infrastrukturen og datainnhold er det mest hensiktsmessig å gi i form av forskrifter. En slik forskrift har nå vært til høring og vi forbereder endelig vedtak tidlig i høst.

Den praktiske gjennomføringen av samarbeidet om infrastrukturen organiseres gjennom forvaltnings-samarbeidet *Norge digitalt*.

www.norgedigitalt.no

Matrikkellov

Ny matrikkellov trådte i kraft i januar 2010. Loven skal sikre tilgang til viktige eiendomsopplysninger ved at det blir ført et sentralt, ensartet og pålitelig register (matrikkelen) over alle faste eiendommer i landet, herunder grunneiendom, bygninger og adresser, og med kartlagte grenser og eiendomsforhold. Registeret inneholder derfor også nøyaktige eiendomskart.

Det nye regelverket stiller nye krav til saksbehandling, gjennomføring av oppmålingsforretninger og føring av matrikkelen. Det blir bl.a. satt strengere krav til tidsfrister og dokumentasjon.

Kommunens ansvar for oppmåling og matrikulering av eiendom videreføres som i dag. Kommunen må sørge for at oppmålingsforretningene blir utført av kompetent personale. Miljøvern-departementet anbefaler at landmåler minst har treårig høyere utdanning som bachelor i landmåling og eiendomsutforming eller tilsvarende realkompetanse.

For lovtekst og utfyllende merknader se:

www.regjeringen.no/kart

www.matrikkelen.no

5 Regional planlegging

Regional planstrategi

Innen et år etter hvert fylkes- og kommunevalg skal regional planmyndighet (fylkeskommunene) utarbeide en regional planstrategi i samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som berøres av planarbeidet.

Planstrategien skal bl.a.:

- redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer
- vurdere hvordan utfordringene skal følges opp, og hvilke planer som bør utarbeides – regionale eller interkommunale
- klargjøre hvilke myndigheter, statsetater og andre som bør delta i planprosess og gjennomføring

De første regionale planstrategiene skal etter loven utarbeides etter valget høsten 2011. Flere fylker har likevel begynt arbeidet, og 4-5 fylker har allerede vedtatt første generasjons planstrategier. Fokus i disse har vært på klima og energi, samferdsel og kommunikasjoner, bærekraftig ressursutnyttelse, kompetanse og næringsutvikling og livskvalitet og helse.

Planstrategiene skal godkjennes av Kongen i statsråd. Godkjent planstrategi vil forplikte alle berørte myndigheter til å delta i gjennomføringen av strategien, og til å legge strategien til grunn for sin egen virksomhet.

Regional plan

Etter de nye bestemmelsene om regional planlegging er det ikke lenger plikt til å utarbeide en heldekkende fylkesplan i hver valgperiode. I stedet skal fylkeskommunene utarbeide regionale planer etter behov. Regionale planer kan

utarbeides for et helt fylke, for delområder eller for særskilte tema. De regionale planene skal inneholde et handlingsprogram for gjennomføringen.

Regionale planer kan egengodkjennes av fylkestinget dersom det ikke foreligger konflikter med statlige myndigheter eller kommuner.

Regionale planbestemmelser

Planene kan ha retningslinjer for arealbruk. I tilknytning til retningslinjene kan fylkestinget innføre regionale planbestemmelser som gjør retningslinjene juridisk bindende for lokale myndigheter og utbyggere. De vil gjelde for inntil 10 år, med mulighet for forlengelse.

Interkommunalt samarbeid

Det er innført nye bestemmelser om interkommunalt plansamarbeid. Dette kan i noen tilfeller være et alternativ til en regional plan. Bestemmelsene omfatter organisering av planarbeidet, planinnhold og planprosess, og hvordan uenighet mellom partene kan løses. Vedtak av interkommunale planer gjøres i de respektive kommunestyrene, og kan ikke delegeres til annet organ.

Nettverk

Det er dannet en utviklingsring som skal få fram eksempler på arbeidet med regionale planstrategier – prosess, innhold og utforming. Fire

fylkeskommuner og Kommunenes sentralforbund (KS) deltar i samarbeidet sammen med Fornyings- og arbeidsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet.

På sentralt statlig nivå er det nedsatt en arbeidsgruppe som ser nærmere på de regionale statsetatenes og fylkesmennenes rolle og oppgaver i regional planlegging. Arbeidsgruppen vurderer bl.a.:

- tiltak som kan stimulere og styrke samarbeidet mellom fylkesmannen, regional statsforvaltning og fylkeskommunen
- forslag til hvordan sektordepartementene kan legitimere sine regionale etater som statlige partnere i arbeidet med å tilpasse nasjonal sektorpolitikk til regionale forutsetninger og behov
- forslag til hvordan fylkesmannens statlige samordningsrolle i denne sammenheng kan utvikles videre

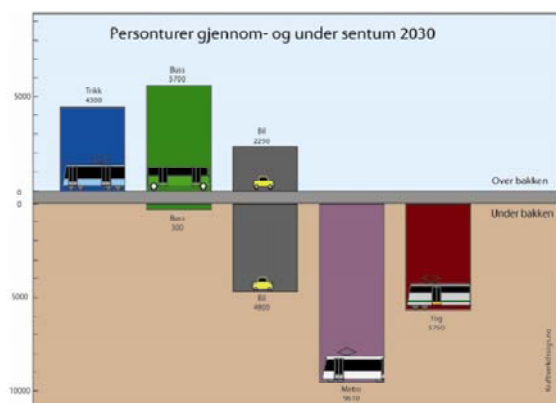

Statlige og fylkeskommunale instanser og aktører som jobber med regional planlegging, deltar i et nasjonalt nettverk for regional planlegging og utvikling. Det er samlinger i nettverket to ganger årlig. Hensikten med samlingene er å formidle nasjonal politikk, formidle ny kunnskap, utveksle erfaringer og vedlikeholde samarbeidet mellom regionale planleggere.

Plansamarbeid om areal og transport i Oslo og Akershus

Som oppfølging av Stortingets vedtak er det etablert et samarbeid om areal- og transportplanlegging mellom Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Hensikten er å få et felles grep rundt overordnet areal- og transportplanlegging. Det er utarbeidet en planstrategi og planprogram for en felles regional plan for areal og transport i hovedstadsregionen. Planen skal inneholde grenser mellom utbyggingsområder og områder avsatt for landbruk, natur og friluftsliv. Miljøverndepartementet har til nå ledet arbeidet, mens de regionale myndigheter har nå overtatt ansvaret.

Persontransport gjennom Oslo i en time i morgenrushet, over og under bakken.
Kilde Rambøll 2010

Kjøpesentra

Forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre har nå vært i

funksjon i tre år. Bestemmelsen gjelder for hele landet og skal legges til grunn for regionale planer om kjøpesentre og senterstruktur. Pr. 2010 har alle fylkene i landet slike regionale planer.

Kjøpesentre kan etter dette bare etableres eller utvides i samsvar med godkjente fylkesplaner eller fylkesdelplaner. Bestemmelsen har ført til et nytt fokus på kjøpesentrenes betydning for utviklingen av byer og steder.

Bestemmelsen blir aktivt fulgt opp av fylkesmennene. Flere fylkeskommuner er i gang med å revidere sine regionale planer for kjøpesentre og senterstruktur, bl.a. med sikte på å innføre regionale planbestemmelser.

De største utfordringene i praktiseringen av planene, er betydningen av et nytt kjøpesenter for eksisterende handel og bysentra, skillet mellom ulike typer varehandel og lokalisering av store landsdekkende (internasjonale) kjeder.

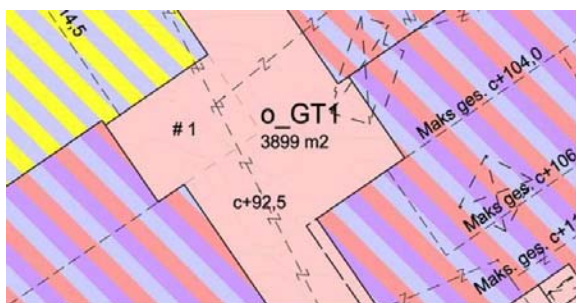
Kjøpesenter i Farsund.

6 Kommunal planlegging

Reguleringsplaner

Antall vedtatte reguleringsplaner har gått ned til 1159 i 2010, mot 1983 i 2009 og 1935 i 2008. Andelen private planer var 75 % i 2010, og har holdt seg stabilt på 72 – 76 % siden 2004. Tallene viser at planaktiviteten har gått noe ned, som følge av nedgang i byggevirksomheten, særlig boliger, og i forbindelse med innføring av ny lov. Vi ser nå at aktiviteten er på veg oppover i flere områder, og i 2010 ble det sendt på høring over 2000 reguleringsplaner. Prisnedgang på fritidsboliger gjør at flere prosjekter blir utsatt eller ikke iverksatt.

Antall vedtatte bebyggelsesplaner, som har vært det mest detaljerte plannivået i Norge, har i følge KOSTRA-tall gått ned de siste årene fra 332 i 2007, til 226 i 2008 og 204 i 2009 til 57 i 2010. Andel private bebyggelsesplaner har gått ned fra 90 % i 2009 til 67 % i 2010. Bebyggelsesplan som plantype fins ikke lenger, og de planene som er vedtatt er derfor fremmet etter gammel lov.

Departementet har satt i gang kursing av kommunene i reguleringsplanarbeid, i samarbeid med KS. Det norske systemet med private planinnspill gir et stort behov for samspill mellom private og kommunale planaktører i reguleringsplanprosessene.

Kommuneplaner

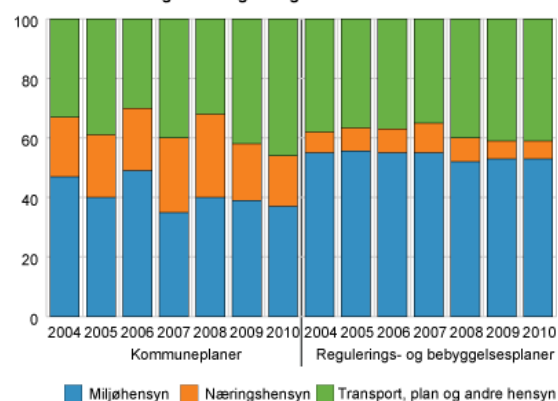
Antall vedtatte kommuneplaner og kommunedelplaner for areal varierer en del gjennom årene. Gjennomsnitt for årene 2004 – 2010 var 134 planer pr år. I 2010 ble det vedtatt 100 slike planer, ned fra 115 i 2009.

I 2009 hadde 423 av landets 430 kommuner en gjeldende arealdel til kommuneplanen. Av disse var 201 vedtatt i løpet av de siste fire årene (2006-2009).

Gjennomsnittlig alder på arealdelene er 5 år. Situasjonen varierer mye i landet. Det er særlig kommuner med stort areal, lite folketall og fraflytting som mangler et oppdatert plangrunnlag. Mange av disse kommunene har også liten planleggerkompetanse.

I forbindelse med ny plan- og bygningslov er det en utfordring å bygge opp kapasitet, kompetanse og motivasjon til at alle kommuner får en oppdatert og god kommuneplan-situasjon.

Innsigelser fra myndighetene til kommunale planer. 2004-2010. Prosentvis fordeling av innsigelsesgrunn

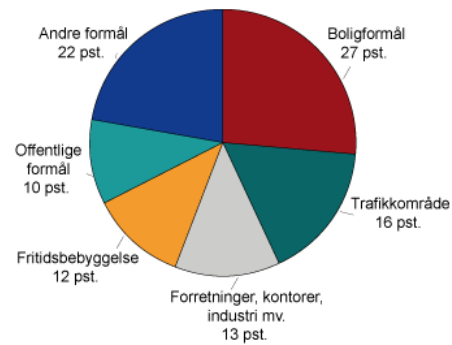
Oversikt over innsigelsessaker 2004 - 2010 (SSB).

Statlige og regionale interesser

Når arealplaner vurderes å være i strid med nasjonale eller viktige regionale interesser, kan statlige og

regionale myndigheter fremme innsigelse mot planene. Ca. 48 % av alle kommuneplaner ble møtt med slik innsigelse i 2010, og 29 % av regulerings- og bebyggelsesplanene. For 2009 var tallene henholdsvis 47 og 23 %. Hoveddelen av disse innsigelsene blir løst lokalt gjennom planprosessen, enten gjennom forhandlinger i de planfora som er opprettet for samhandling i plansaker i de fleste fylkeskommuner, eller gjennom mekling hos fylkesmannen. 29 kommunale innsigelsessaker ble avgjort av Miljøverndepartementet i 2010, det utgjør ca 2 % av det samlede antall planer. Disse sakene er likevel ofte prinsipielt viktige saker, som gir uttrykk for regjeringens arealpolitikk på ulike områder.

Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord, etter formål.
2009. Prosent

Konflikttemaer i arealplanene

Særlig fokuserte konflikttemaer i de kommunale planene har vært forholdet til strandsonen langs sjø og ferskvann, lokalisering av riksveger, jordvern, sikring av villreinens leveområder, kulturminner, friluftsliv og landskap, reindrift og kjøpesentersaker.

7 Digitale stedsdata – matrikkel og planregister

Digitale stedsdata er sentrale i all plansaksbehandling og miljøforvaltning. Det blir stadig enklere å ta i bruk slike data i planleggingen. Det europeiske Inspiredirektivet pålegger deling av slike data mellom offentlige myndigheter gjennom tilrettelagte tjenester, metadata og standardisering. Stortinget har vedtatt en egen Geodatalov for implementeringen av direktivet og for formalisering av samarbeidet Norge digitalt. Planregister og plandata inngår som tema i dette samarbeidet.

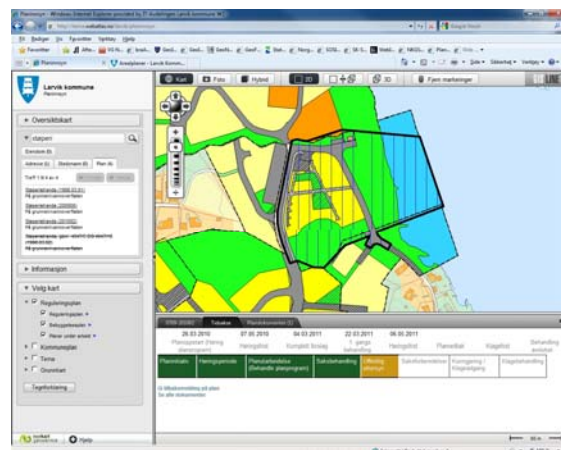
Elevens indskrivning		Elevens prøvetagning	
Fødselsdato	Fødselsnr.	Fødselsdato	Fødselsnr.
1. Indtastning af søgning	1100		
Indtastning af søgning	1101		
Søgeindsigt	1102		
Indtastning af søgning	1103		
Søgeindsigt	1104		
Indtastning af søgning	1105		
Søgeindsigt	1106		
Indtastning af søgning	1107		
Søgeindsigt	1108		
Indtastning af søgning	1109		
Søgeindsigt	1110		
Indtastning af søgning	1111		
Søgeindsigt	1112		
Indtastning af søgning	1113		
Søgeindsigt	1114		
Indtastning af søgning	1115		
Søgeindsigt	1116		
Indtastning af søgning	1117		
Søgeindsigt	1118		
Indtastning af søgning	1119		
Søgeindsigt	1120		
Indtastning af søgning	1121		
Søgeindsigt	1122		
Indtastning af søgning	1123		
Søgeindsigt	1124		
Indtastning af søgning	1125		
Søgeindsigt	1126		
Indtastning af søgning	1127		
Søgeindsigt	1128		
Indtastning af søgning	1129		
Søgeindsigt	1130		
Indtastning af søgning	1131		
Søgeindsigt	1132		
Indtastning af søgning	1133		
Søgeindsigt	1134		
Indtastning af søgning	1135		
Søgeindsigt	1136		
Indtastning af søgning	1137		
Søgeindsigt	1138		
Indtastning af søgning	1139		
Søgeindsigt	1140		
Indtastning af søgning	1141		
Søgeindsigt	1142		
Indtastning af søgning	1143		
Søgeindsigt	1144		
Indtastning af søgning	1145		
Søgeindsigt	1146		
Indtastning af søgning	1147		
Søgeindsigt	1148		
Indtastning af søgning	1149		
Søgeindsigt	1150		
Indtastning af søgning	1151		
Søgeindsigt	1152		
Indtastning af søgning	1153		
Søgeindsigt	1154		
Indtastning af søgning	1155		
Søgeindsigt	1156		
Indtastning af søgning	1157		
Søgeindsigt	1158		
Indtastning af søgning	1159		
Søgeindsigt	1160		
Indtastning af søgning	1161		
Søgeindsigt	1162		
Indtastning af søgning	1163		
Søgeindsigt	1164		
Indtastning af søgning	1165		
Søgeindsigt	1166		
Indtastning af søgning	1167		
Søgeindsigt	1168		
Indtastning af søgning	1169		
Søgeindsigt	1170		
Indtastning af søgning	1171		
Søgeindsigt	1172		
Indtastning af søgning	1173		
Søgeindsigt	1174		
Indtastning af søgning	1175		
Søgeindsigt	1176		
Indtastning af søgning	1177		
Søgeindsigt	1178		
Indtastning af søgning	1179		
Søgeindsigt	1180		
Indtastning af søgning	1181		
Søgeindsigt	1182		
Indtastning af søgning	1183		
Søgeindsigt	1184		
Indtastning af søgning	1185		
Søgeindsigt	1186		
Indtastning af søgning	1187		
Søgeindsigt	1188		
Indtastning af søgning	1189		
Søgeindsigt	1190		
Indtastning af søgning	1191		
Søgeindsigt	1192		
Indtastning af søgning	1193		
Søgeindsigt	1194		
Indtastning af søgning	1195		
Søgeindsigt	1196		
Indtastning af søgning	1197		
Søgeindsigt	1198		
Indtastning af søgning	1199		
Søgeindsigt	1200		

Framstilling av planer skjer nå etter en felles standard med tegneregler. Standarden er forskriftsfestet. Dette gir oss muligheten til å bygge opp et digitalt planregister som dekker hele landet. Det er utarbeidet omfattende veiledning for framstilling av planer og digitalt planregister. Etter de første erfaringene med bruk av nye tegneregler ble standarden justert ved årsskiftet, og målet er å gjennomføre en oppdatering av veiledningsmaterialet i året.

Nasjonal arealplan-ID ble innført 1. januar 2011. Det betyr at alle arealplaner får en unik ID og dette danner grunnlaget for et nasjonalt digitalt planregister. Statens kartverk arbeider nå med en felles nasjonal innsynsportal til planregisteret.

For mer informasjon se

http://www.statkart.no/Norge_digitalt/Norsk/Plandata/

Larvik kommune sin internettside for digital plandialog.

Samarbeidet med Statens bygnings-
tekniske etat (BE) er videreført for
tilrettelegging av elektronisk fram-
stilling og innsending av private
planer.

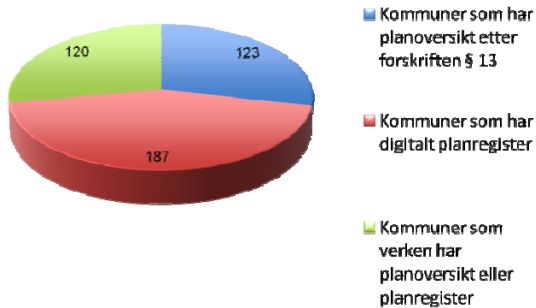
BYGGSØK *plan*

Statens kartverk gjennomførte våren 2011 en kartlegging for å måle utbredelsen av digitale planregistre i kommunene.

Kartleggingen viste

- at arbeidet med å få på plass planoversikter, digitale planregistre og gjøre dem tilgjengelige på Internett, vil måtte forsette en god stund ennå.
- at en rekke av de kommuner som anser at de har et digitalt planregister, formelt sett neppe har det, jf. at det er få kommuner som viser informasjon om dispensasjon m.v.

- at det er tvilsomt om kriteriene gitt i kart- og planforskriften § 12, og i den nasjonale produktspesifikasjon, er oppfylt 100 %.

Status for planregister i 430 kommuner.

Ny matrikkellov trådte i kraft i 2010 og stiller store krav til kommunene for registrering og kvalitetssikring av opplysninger om fast eiendom, adresser og bygninger. Kompetansebygging i kommunene på dette området ses i sammenheng med behovet for plankompetanse, og har fokus i planavdelingen nå i 2011 og framover.

I juni 2011 lanserte Statens kartverk en ny løsning som gir publikum tilgang til informasjon fra matrikkelen. Hensikten er å gi enkel tilgang til nøkkelinformasjon fra matrikkelen. <http://www.seeiendom.no>

8 Konsekvensutredninger

Konsekvensutredninger

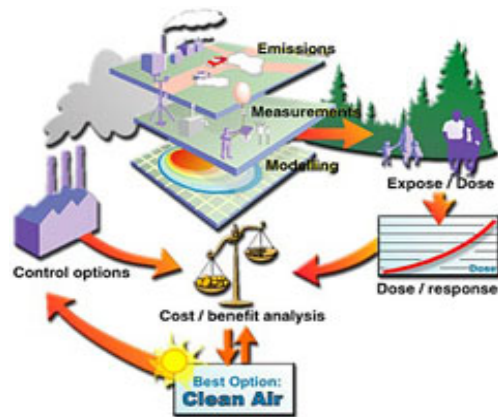
Plan- og bygningslovens regelverk om konsekvensutredninger (KU) omfatter både tiltak og planer etter plan- og bygningsloven, og i tillegg store utbyggingstiltak som behandles etter annet lovverk, for eksempel

vindkraftanlegg etter energiloven. Norge har en felles forskrift som dekker både EU's "plandirektiv" og "prosjektdirektiv".

Loven innebærer at bestemmelsene om konsekvensutredninger nå inngår i bestemmelser for de enkelte plantypene. Arbeidet med konsekvensutredninger er etter dette fullt ut integrert i selve planarbeidet. I henhold til ny lov skal det nå også gjennomføres konsekvensutredning for planer som i vesentlig grad avviker fra kommuneplanens arealdel eller fra områdeplan. På bakgrunn av endringene i ny lov ble også forskriften om konsekvensutredninger revidert i 2009.

Miljøverndepartementet har under arbeid flere veiledere på KU-

området. Disse vil forhåpentligvis foreligge i løpet av 2010 eller tidlig i 2011. I tillegg er det satt i gang en revisjon av forskriften om konsekvensutredninger på bakgrunn av en henvendelse fra EFTAs overvåkingsorgan ESA. Revisjonen vil bli gjennomført i 2010.

Samarbeid med Sør-Afrika

Miljøverndepartementet har i 10 år hatt et institusjonelt KU-samarbeid med departementet for miljø og turisme (DEA) i Sør-Afrika. Hovedfokus i samarbeidet har vært på lov- og forskriftsutvikling, men de senere årene har forenkling av regelverket, utvikling av mer fleksible miljøstyringsverktøy og integrering av plan- og KU-prosessene hatt stadig større fokus.

I mai 2010 ble det avholdt et møte mellom samarbeidspartnerne i Pretoria, hvor erfaringene fra samarbeidet ble oppsummert. Det er også utarbeidet en brosjyre som oppsummerer samarbeidet. Begge lands representanter har uttrykt ønske om en videreføring og videreutvikling av samarbeidet, men det er foreløpig ikke avklart om og i hvilken form samarbeidet skal videreføres.

9 Kompetanse, formidling og forskning

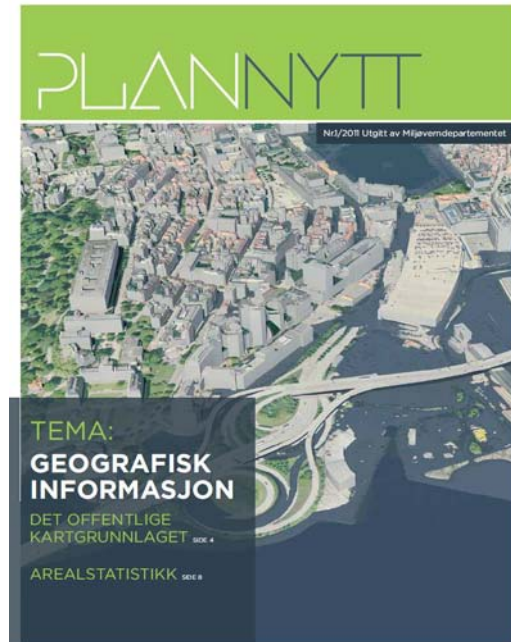
Formidling og kompetanse

Planavdelingen har som en viktig del av sitt arbeidsfelt å formidle planpolitikk, planjuss og god planpraksis til kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn og private aktører. Departementet utfører selv direktoratsoppgaver innenfor faglig utvikling og formidling, siden det ikke er et eget plandirektorat i Norge. Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Statens forurensningstilsyn og Statens kartverk har i tillegg formidlingsoppgaver knyttet til planlegging innenfor sine ansvarsområder.

Det blir lagt økende vekt på bruk av departementets nettsider www.planlegging.no. Det er også etablert elektroniske nettverk der ulike sider ved implementering av den nye loven er tema.

Departementet har en utstrakt reiseaktivitet til fylkesmenn, fylkeskommuner og kommuner. Bl.a. holdes det plan- og bygningslovsseminarer for kommunene årlig i alle fylkene, der departementet deltar på mange. Det er også etablert flere nettverk for fylkeskommuner og fylkesmenn, knyttet til regional og kommunal planlegging, stedsutvikling, barn og unge osv.

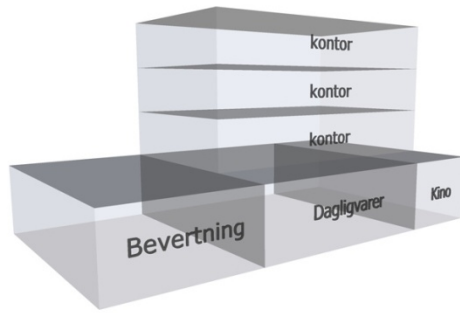
Plannytt gis ut av Planavdelingen 2 ganger i året.

Det legges også økt vekt på formidling av planleggingsaktiviteten, bl.a. som følge av betydelig økt kunnskap om denne gjennom det nasjonale rapporteringssystemet KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering), se www.ssb.no/kostra

Alle departementets avgjørelser i kommunale plansaker blir lagt ut på internett. Avgjørelser og lovfortolkninger publiseres i rettskilderegistret Gyldendal rettsdata. Departementet gir årlige utdrag av viktige avgjørelser i publikasjonen Planjuss.

Veiledning om ny plandel av plan- og bygningsloven

Veiledning om den nye loven skjer dels gjennom nettverkssamlinger og konferanser, og dels gjennom veiledere på internett. Fylkeskommunene og fylkesmennene har en sentral rolle i formidlingen til kommunene.

Fra reguleringsplanveilederen.

Veiledere

Det arbeides nå med veiledere til plandelen av loven. Det blir egne veiledere om:

- regionale og kommunale planstrategier,
- kommuneplanens samfunnsdel og arealdel,
- reguleringsplaner
- konsekvensutredninger.

De andre veilederne vil bli publisert i løpet av året.

I tillegg til veiledere om selve loven og forskriftene med lovkommentar, oppdateres en side med "spørsmål og svar" til loven jevnlig.

Det utarbeides også veiledere for egne tema. Det foreligger veiledere om:

- Barn og unge og planlegging
- Universell utforming
- Samfunnssikkerhet

- Reindrift
- Energiltak

Disse er under arbeid:

- Landbruk
- Kvalitet i uteområder
- Mineralske løsmasser
- Farleder
- Kjøpesenter
- m.m.

På nettsiden finner en også lenker til andre departementer og direktoraters veiledning av betydning for planlegging etter plan- og bygningsloven.

Alle veilederne er samlet på departementets nettside Veiledning om plan- og bygningsloven og tilhørende forskrifter:

www.planlegging.no

Noen veiledere

Forskning

Planavdelingen har samarbeid med institutter og forskningsmiljøer med mål å sørge for relevant forskning og utredning. Dialog- og styringsmøter

med Forskningsrådet, Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) og andre sentrale aktører er viktige arenaer.

Planavdelingen bidrar med midler til forskningsprogrammer i regi av Forskningsrådet.

Forskningsprogrammet Demokrati, styring og regionalitet (DEMOSREG) ble etablert i 2005. DEMOSREG skal stimulere til økt kunnskap om lokale og regionale konsekvenser av nasjonale og internasjonale utviklingstrekk i forhold til samfunnsdeltakelse, bosetting, tjenestetilgjengelighet, næringsutvikling og identitet. For neste 5-årsperiode er det innvilget i alt 22 søknader med en samlet ramme på 80 mill. kroner.

Følgende forskningstemaer har prioritet:

- Økonomisk utvikling og strukturelle omstillingsprosesser
- Offentlig styring og planlegging
- Demokrati og politisk deltakelse

Forskningsprogrammet AREALTRE ble etablert 1. januar 2008. Det er utarbeidet ny programplan kalt Natur- og næring (2008-2013).

Programmet skal:

- Utvikle kunnskap til støtte for næringspolitikk innenfor fiskeri, havbruk, reindrift, skogbruk, jordbruk, samt kunnskap til støtte for en bærekraftig areal- og ressursforvaltning. Klimarelevans prioriteres.
- Utvikle kunnskap til støtte for verdiskaping i norsk skog – og trebasert næringsvirksomhet.

Det er lite ressurser satt av til planforskning totalt i Norge, og departementet har satt i gang et arbeid med sikte på å øke omfanget og relevansen av planforskningen. Det blir bl.a. diskutert ulike modeller for et planforskningssenter, og for økt samarbeid mellom forskning, utdanning og arbeidsliv.

10 By- og tettstedsplanlegging

Framtidens byer

Framtidens byer er et samarbeidsprogram (2008-2014) mellom staten, KS, næringslivet og de største byene for å utvikle byområder med lavest mulig klimagassutslipp og et godt bymiljø.

13 byer deltar i programmet¹. De har forpliktet seg til å redusere sin andel av klimagassutslippene med 35 prosent innen 2030. Byene overoppfyller dermed Klimaforliket, som er et politisk kompromiss om Norges miljø- og klimapolitikk mellom partiene på Stortinget. Også KS, som er kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon, er samarbeidspart.

4 departementer er med. I tillegg til Miljøverndepartementet, som leder programmet, er Samferdselsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet formelle parter, med underliggende etater.

Byene som er med i Framtidens byer
Det er undertegnet en avtale med Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), Handelens og servicenærings hovedorganisasjon (HSH) og Finansnærings fellesorganisasjon (FNO) om samarbeid.

Prioriterte områder

Arbeidet skal konsentreres om virkemidler og tiltak for å redusere

klimagassutslippene fra vegtransport, stasjonær energibruk, forbruk og avfall samtidig som det skal utvikles strategier for å møte klimaendringene. Programmet skal bidra til å forbedre det fysiske bymiljø med tanke på økologisk kretsløp, sikkerhet, helse, opplevelse og næringsutvikling.

Det er i gang en rekke tiltak og prosjekter innenfor mer enn 40 samarbeidsområder i regi av Framtidens byer. I tillegg gjennomfører byene sine egne handlingsprogrammer som bygger opp under målene på alle innsatsområder. Framtidens byer virker som en ekstra stimulans og er en viktig overbygning for byenes miljø- og klimaarbeid.

Stat – kommune - næringsliv
Gjennom økt samhandling ønsker stat, kommune og næringsliv å utnytte tilgjengelige ressurser bedre, utvikle mer effektive virkemidler og prøve ut nye tiltak for å fremme klima- og miljøvennlige byer. Regionale myndigheter, befolkningen og organisasjoner trekkes inn.

I programmet er det et mål at staten og kommunene går foran med et godt eksempel i klimaarbeidet. Dette gjelder særlig miljøsertifisering av offentlig virksomhet og offentlige anskaffelser. Det er bl.a. samarbeid om leverandørutviklingskontrakter mellom offentlige innkjøpere og næringslivet der hensikten er å utvikle mer miljøvennlige produkter og tjenester.

På Miljøverndepartementets budsjett er det avsatt 35 mill NOK til programmet i 2011. I tillegg blir ordinære statlige midler styrt inn mot måloppnåelse i Framtidens byer. Samferdselsdepartementet har i år satt av ca 430 mill NOK til

¹ De 13 byene er Oslo, Bærum, Drammen, Sarpsborg, Fredrikstad, Porsgrunn, Skien, Kristiansand, Sandnes, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø.

belønningsordningen for å stimulere de 13 byene til økt kollektivsatsing og redusert bilbruk. Transnova gir støtte til ladepunkter for elbiler og andre miljøvennlige tiltak innen transportområdet. Tilsvarende gjelder for Enova, som disponerer betydelige fondsmidler til energiøkonomisering og overgang til fornybar energi. Husbanken har for 2011 avsatt 5 mill NOK til prosjekter i Framtidens byer. Også andre statlige stimuleringsordninger blir brukt til tiltak i byene.

Klimavennlig bytransformasjon i bydelen Strømsø i Drammen.

Organisering

For å sikre god politisk og administrativ forankring, ledes programmet av et årlig *politisk toppmøte* med statsråder, ordførere/ byrådsledere og politisk ledelse i KS. Det praktiske samarbeidet er organisert i fire fagnettverk med deltakende byer. næringslivet og statlige instanser, for henholdsvis areal og transport, energi i bygg, forbruk og avfall og klimatilpasning. Nettverkene ledes av departementene, men til hvert nettverk er det tilknyttet en faglig koordinator.

Demonstrasjon av bruk av regnbed for å hindre flom i tettbebygde områder.

Et viktig delprogram er Framtidens bygg som omfatter pilotprosjekter i form av både enkeltbygg og områdeutvikling, med krav om halvert klimagassutslipp fra materialer, transport og drift sammenliknet med vanlig praksis. Per juni 2011 er det godkjent 13 pilotprosjekter fordelt på 8 ulike byer. Oslo og Drammen har et eget program kalt FutureBuilt, med 16 godkjente prosjekter.

Tre av de til sammen 29 prosjektene gjelder områdeutvikling: Strømsø i Drammen, Brøset i Trondheim og Furuset i Oslo. De er svært ulike i karakter og er henholdsvis sentrumsnært, hovedsakelig ubebygget og drabantby, men i alle tilfellene er utgangspunktet

ambisjonene høye når det gjelder klima og kvalitet.

Følgeevaluering av Framtidens byer startet opp i 2010. Det er etablert en nullpunktsanalyse og et sett indikatorer for å kunne se effekten av programmet.

Bergen sentrum framstilt i modell fra prosjektet Regional havnivåstigning.

Det legges stor vekt på formidling av og informasjon om tiltak og resultater gjennom egen nettside. www.framtidensbyer.no. Her beskrives programmets mål, organisasjon og samarbeidsområder. Framtidens byers nyhetsbrev sendes

Nederst forrige spalte: Statsråd Erik Solheim møtte Londons tidligere ordfører Ken Livingstone som kalles "rushtidsavgiftens far" Fra konferansen "Framtidens byer 2010 - Byer som lever og leverer". foto Jan V. Steen

ut ukentlig. Videre presenteres fortløpende nye prosjekter og framdrift i arbeidet samlet og innen de ulike satsningsområdene.

Attraktive og klimavennlige mellomstore byer

De mellomstore byene er viktige som regionale motorer og ankerfester for befolkningen. De er også funksjonelle sentre for mindre by- og tettstedsregioner og sentre for tjenester, varierte arbeidsplasser og kompetanse- og kunnskapsmiljøer. Samtidig står byene overfor store klima- og energiuutfordringer. Miljøverndepartementet planlegger nå en nettverkssatsing for disse byene for å gjøre dem mer attraktive og klimavennlige. Satsingen vil sannsynligvis bli organisert som temavise kunnskapsnettverk der interesserte vertsbyer gis en lederrolle for å drifte hvert sitt nettverk. Koblinger til arbeidet i Framtidens byer vil være sentralt.

Groruddalssatsingen

Groruddalen i Oslo består av fire bydeler med til sammen 130 000 innbyggere og ligger nordøst i Oslo. Området preges av drabantbybebyggelse. Levekårsundersøkelser har vist at bydelene kommer dårligere ut enn mange andre bydeler i Oslo. Høy grad av gjennomgangstrafikk har gitt utfordringer knyttet til støy- og trafikkforurensning. Over 40 prosent av befolkningen i Groruddalen har innvandrerbakgrunn.

Groruddalssatsingen er et bredt samarbeid mellom Regjeringen og Oslo kommune, og regnes som det største byløftet i nyere norsk historie. Satsingen varer fra 2007 til 2016. De fem første årene har staten

bidratt med 585 millioner kr og kommunen med 266 millioner kr.

www.prosjekt-groruddalen.oslo.kommune.no

Hovedmålet er bærekraftig byutvikling og synlig miljøopprustning i Groruddalen med bedre livskvalitet og levekår.

Organisering

Groruddalssatsingen er organisert med fire program:

Program 1: Miljøvennlig transport

Program 2: Alna, grønnstruktur, idrett og kulturmiljø

Program 3: Bolig-, by- og stedsutvikling

Program 4: Oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering

Strategier i program 2

Miljøverndepartementet har sammen med Friluftsetaten i Oslo kommune hovedansvar for program 2. Hovedmålet her er å styrke blågrønn struktur og naturmangfold, gi bedre forhold for friluftsliv, fysisk aktivitet og idrett, og bedre luftkvalitet. Kulturminner skal vernes og brukes og dalens historieforståelse skal styrkes.

Åpning av sti langs Alnaelva i Oslo.

Det arbeides etter tre strategier:

- Sikre sammenhenger i grønnstrukturen på langs og tvers av dalen.
- Etablering av en bydelspark i hver bydel.
- Verne og utvikle en Akergård som møtested i hver bydel.

Områdeløft

Områdeløft støttes av Kommunal- og regionaldepartementet ved Husbanken og er en helhetlig satsing innenfor et geografisk avgrenset område i hver bydel med spesielle utfordringer. Satsingen omfatter både fysiske, sosiale, kulturelle og miljømessige tiltak. Hovedfokus for områdeløftene er å bedre bomiljøet slik at livskvalitet og levekår blir bedre for beboerne. Stat og kommune går nå sammen om enda et områdeløft pr. bydel.

Stedsutvikling

Stedsutvikling er et satsingsområde i mange kommuner og fylkeskommuner. I den økende konkurransen mellom kommuner om å sikre seg flere innbyggere, kvalifisert arbeidskraft og nye arbeidsplasser, blir betydningen av stedenes og regionenes attraktivitet stadig viktigere. Fra regjeringens side er det et mål å opprettholde balansen mellom by og

land og dempe utbyggingspresset i og rundt de store byene.

Forum for stedsutvikling

Mange kommuner mangler kompetanse og kapasitet innen stedsutvikling, planlegging og miljø. For å støtte opp om kommunenes arbeid er det etablert et nasjonalt, faglig forum bestående av syv ulike departementer og direktorater. Forumet arrangerer blant annet flere årlige konferanser for kommunene i samarbeid med fylkeskommunene. I tillegg har forumet utviklet en felles, nasjonal nettportal om stedsutvikling til faglig støtte og inspirasjon: www.stedsutvikling.no.

Forumet arbeider også for å styrke samarbeidet om stedsutvikling på tvers av fagområder, sektorer og forvaltningsnivåer.

Lys

Belysning er et viktig element i stedsutvikling, både ut ifra et energi- og klimaperspektiv og for å utvikle mer attraktive, trygge og tilgjengelige steder. Hele 7-8% av Norges energiforbruk går i dag til belysning (15% av el-forbruket). En statlig veileder om utebelysning og stedsutvikling vil foreligge høsten 2011.

Mosaikk –bakgårdsprosjekt i Skien.

Bymiljøprisen 10 år

Bymiljøprisen utdeles årlig til en by eller et tettsted som tar en ledende rolle for byutvikling og forbedring av bymiljøet i samarbeid eller partnerskap med andre aktører gjennom planlegging, gjennomføring og praksis. I 2011 var det tiende gang den ble delt ut.

Både byer og tettsteder kan motta den årlige Bymiljøprisen. Prisvinner utpekes av en uavhengig jury oppnevnt av Miljøverndepartementet. Prisen skal inspirere til mer bærekraftig by- og tettstedsutvikling og miljøvennlig praksis.

"Uterom og møteplasser" var tema for Statens bymiljøpris i 2011:

"Med dette vil Miljøverndepartementet løfte fram betydningen felles uterom og møteplasser har som ramme for livet i byen. Plasser og uterom er en viktig del av stedets identitet og som møteplass for folk i alle alders- og befolkningsgrupper".

Ringebu kommune ble kåret som vinner.

Juryens begrunnelse: "Vålebru i Ringebu kommune er en landsby som satser på å utvikle urbane kvaliteter. Det har tatt en aktiv til rolle som regionsenter for Midt-Gudbrandsdalen. Kommunen har en offensiv og gjennomtenkt strategi for å utvikle stedets bymessige tilbud og kvaliteter i forkant av en planlagt omlegging av E6 utenfor sentrum."

Videre sier juryen "Det er utviklet en sentral park med musikkpaviljong, benker, og et innhegnet lekeområde for barn som også fungerer som møtested for foreldre. Kommunen har en avklart og tydelig strategi mot eksterne kjøpesentre, og har vært aktiv i å bygge opp lokale spesialforretninger som kan gi liv til gamle bygninger og representere et alternativ til kjøpesentrene."

Vinneren av Statens Bymiljøpris 2011 kombinerer en klar og sammenhengende framtidsrettet strategi for aktiv bruk av byens og stedets uterom i samspill mellom byens befolkning, politikere, administrasjon og engasjerte fagfolk.

De andre nominerte var Hamar, Larvik, Moss og Skien.

Foto: Ambolten i Ringebu Foto: Britt Åse Høyevveen.

Nærmere informasjon om bymiljøprisen og tidligere prisvinnerne finnes på www.planlegging.no og www.regjeringen.no/bymiljoiprisen

Universell utforming (design for alle)

Universell utforming kom inn i formålet i ny plan- og bygningslov i 2009. Til grunn ligger at likeverdige muligheter til deltakelse skal sikres sterkere gjennom samfunnsplanlegging og på viktige samfunnsområder.

Kommunene kan i sin planlegging stille krav til utforming av bygninger, boliger og uteområder og hvor stor andel boliger som skal være universelt utformet innen et område. De byggt tekniske forskriftene detaljerer kravet om universell utforming.

Boliger skal kunne ha alle sine hovedfunksjoner trinnfritt på ett plan. Miljøverndepartementet legger vekt på at alle kommuner skal bruke sine virkemidler i planleggingen aktivt for å nå visjonen om *Norge universelt utformet i 2025*. Det samarbeides for å utdype dette i en felles veileder for universell utforming knyttet til *statlige planretningslinjer* og de *byggtekniske forskriftene*.

Departementet har ansvaret for flere tiltak fastsatt i *Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009 - 2013* - *Norge universelt utformet 2025* som ble vedtatt i 2009.

Ressurskommuner og pilotfylker for universell utforming

Er et kommune- og fylkesrettet prosjekt. Det omfatter nå åtte fylker og 50 kommuner. Det bygger på erfaringer med pilotkommuner for universell utforming fra perioden 2005 – 2008. (Rapport : <http://www.twm.no/md/>)

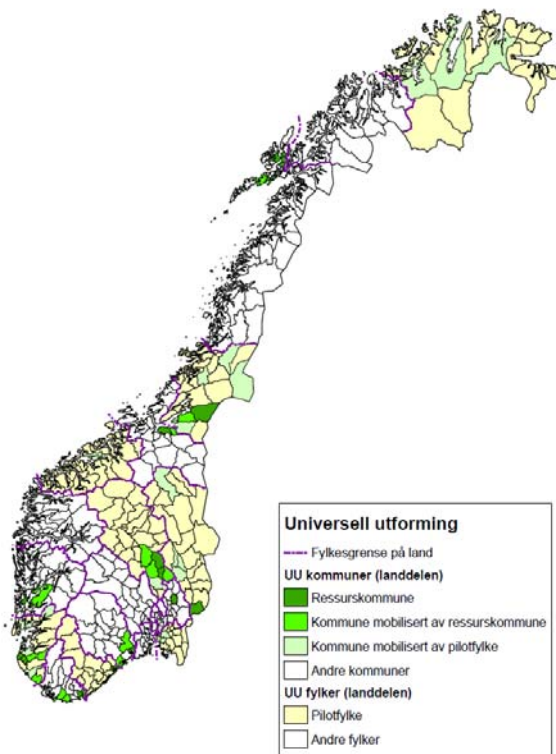
Hensikten er å utvikle god praksis for å fremme universell utforming i kommunal og regional forvaltning og planlegging. Kommunene og fylkene utveksler erfaringer gjennom samlinger og skal initiere utvikling på feltet innen egen organisasjon, men særlig involvere nye kommuner og fylker i arbeidet. Målet er at 25% av alle kommuner skal ha deltatt aktivt i nasjonale utviklingsprosjekt med hovedvekt på universell utforming innen 2014.

Alle kommuner og fylkeskommuner har integrert universell utforming som et prinsipp i sin kommunale og regionale planlegging innen 2015. I 2010 hadde mer enn ¼ av alle kommuner en plan for universell utforming og ca halvparten av de 19 fylkeskommunene hadde det. I 2005 var det ingen.

Veileder for kartlegging av tilgjengelighet i uteområder

Aktiviteter og eksempler:
Statens kartverk har kartlagt tilgjengelighetstilstanden i 44 kommunesentra i 2010. Kartverket har også utarbeidet veileder for slik registrering og for registrering i friluftsområder.

Universell utforming er brakt inn i friluftslivspolitikken gjennom oppdrag til Direktoratet for naturforvaltning. Tilgjengelighetstilstanden er kartlagt i ca 600 friluftsområder. Det skal gi grunnlag for planer om forbedringer.

Kart:

Miljøverndepartementet deltar i Nordisk sektornettverk for bygg- og planeringsfrågor under NMR-organet Nordisk Handikappolitisk Råd. MD ser gjerne at de nordiske planmyndigheter i større grad kunne møtes i dette organet for å drøfte tilgjengelighetsutfordringer som kan knyttes til lokal og regional planlegging.

Nettstedet www.universell-utforming.miljo.no gir løpende informasjon om aktiviteter i Norge. Det bringer også informasjon på engelsk.

11 Planlegging utenfor byer og tettsteder

Bygging i strandsonen (100-metersbeltet langs sjøen)

Den norske regjeringen har som mål å stanse uheldig bygging i strandsonen. Kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn oppfordres derfor til en streng praksis ved behandlingen av dispensasjoner og planer i 100-metersbeltet langs sjøen.

Liv Signe Navarsete, Erik Solheim og Jens Stoltenberg lanserer nye retningslinjer om strandsone på Huk. Foto: Marianne Gjorv.

Skjerpet strandsonevern

Byggeforbudet i 100-metersbeltet langs sjøen har eksistert siden 1965, men det er likevel et vedvarende press om bygging mange steder i landet. I plan- og bygningsloven er byggeforbudet videreført, og de hensyn som begrunner forbudet er tatt inn i lovteksten. Videre er bestemmelsen om dispensasjon strammet inn, bl.a. ved at kriteriene for å gi dispensasjon er angitt tydeligere. Det er også innført en mulighet til å overføre dispensasjonsmyndigheten fra kommunen til regionalt eller statlig organ i spesielle tilfeller. Målet med de nye reglene er

at bygging i strandsonen skal skje i medhold av plan, slik at utbyggingsinteressen veies mot hensynet til friluftsliv, natur, landskap og andre allmenne interesser.

Statlige planretningslinjer

I forbindelse med lovarbeidet ble det 25. mars 2011 vedtatt statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen. Retningslinjene skal være grunnlag for planleggingen i kommunene og ta hensyn til at det er ulike forhold langs kysten. I forslaget er kysten delt inn i tre områder ut fra hvor stort press det er på arealene. Det gis noe ulike føringer for de tre områdene.

Kystsoneplaner

Fiskeridirektoratet gjennomfører årlig en kartlegging over status for kystkommunenes arbeid med kystsoneplanlegging.

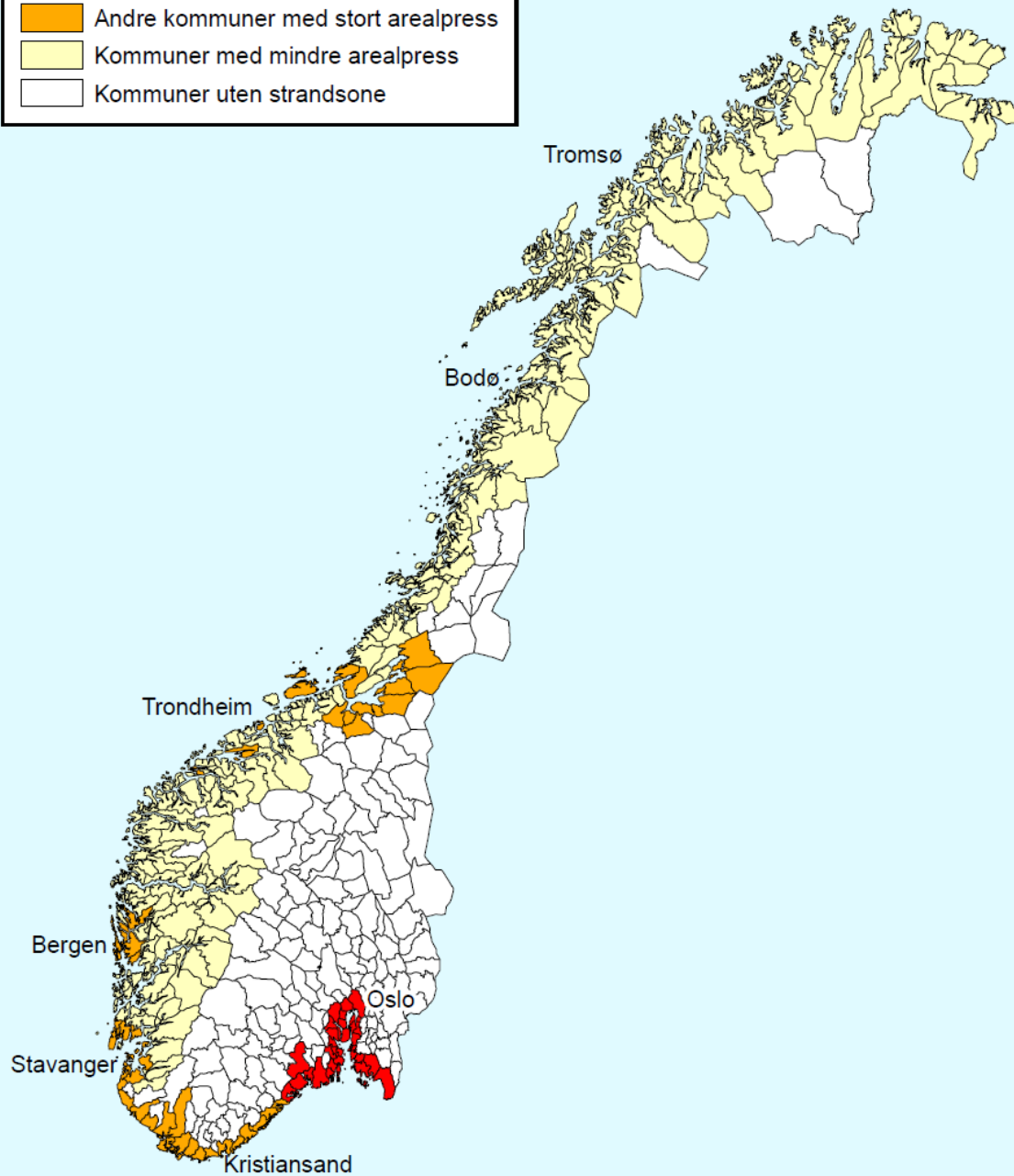
Oversikten per 31.12.2009 viser at av landets i alt 276 kommuner med kystlinje er det i dag kun åtte som ikke har utarbeidet egne kystsoneplaner.

Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen

Miljøverndepartementet 23.3.2011 KO

Strandsone forvaltningsklasser

- Kystkommuner i Oslofjordområdet
- Andre kommuner med stort arealpress
- Kommuner med mindre arealpress
- Kommuner uten strandsone

0 50 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1 000
Kilometers

Vindkraft

Mål

Regjeringen satte i 2006 et samlet mål på 30 TWh økt fornybar energi-produksjon og energieffektivisering i 2016 i forhold til 2001.

Norge har naturgitte forutsetninger for at vindkraft vil kunne bli et viktig og betydelig bidrag til miljøvennlig fornybar energi. Det er i 2009 og første halvdel av 2010 gitt en rekke konsesjoner, slik at det samlet nå er gitt konsesjon for utbygging av mer enn 9 TWh vindkraft. Videre foreligger det søknader eller meldinger for mer enn 100 prosjekter, tilsvarende litt under 65 TWh.

Status

Til tross for gode vindforhold og et stort antall gitte konsesjoner er det pr. juni 2010 bare bygget ut 6 større og 11 mindre vindkraftanlegg i Norge tilsvarende 410 MW (1,2 TWh). I 2009 ble det ikke bygget noen større anlegg i Norge.

Usikkerheten om de økonomiske rammebetingelsene for vindkraft har medført at det er foretatt få investeringsbeslutninger de siste årene. Norge har fram til i dag hatt en ordning hvor anlegg som har fått konsesjon kan søke det statlige selskapet ENOVA om investeringsstøtte. Hittil i 2010 har ENOVA gitt 631,5 millioner kroner i støtte til tre vindkraft-anlegg. På lengre sikt vil det vedtatte felles el-sertifikat-markedet med Sverige kunne bedre rammebetingelsene for vindkraft.

Nasjonale retningslinjer

Koordinering av arbeidet med vindkraft er i Miljøverndepartementet lagt til planavdelingen. I lys av de omfattende vindkraftplanene har avdelingen initiert flere sentrale tiltak for å sikre en mer helhetlig og langsiktig vindkraft utbygging.

Nasjonale retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg anbefaler kommuner og fylkeskommuner til aktivt å vurdere egnede områder til vindkraftformål i overordnede arealplaner.

Regionale planer

Tre fylker (Rogaland, Sør-Trøndelag og Nordland) har til nå vedtatt fylkesdelplaner for vindkraft, og i flere fylker pågår slikt planarbeid.

**FYLKESDELPLAN
VINDKRAFT
2009 – 2021**

Høring

Tematiske konfliktvurderinger

Det gjennomføres videre løpende *tematiske konfliktvurderinger* av alle meldte og omsøkte vindkraft-prosjekter. Konfliktvurderingene omfatter miljø-, reindrifts- og forsvarsinteresser og bidrar til en mer helhetlig og samlet vurdering. Direktoratet for naturforvaltning og

Riksantikvaren foretar vurderingene på miljøområdet.

Konfliktvurderingene inngår i grunnlaget for behandlingen av konsesjonssøknader etter energiloven og planer etter plan- og bygningsloven.

Havenergi

Potensialet for offshore vindkraft og særlig fra flytende havmøller langs norskekysten er stort. Stortinget vedtok tidlig i 2010 en ny lov om fornybar energi til havs (havenergiloven). Samtidig er det også lagt fram en nasjonal strategi for havbasert fornybar energi.

Miljøverndepartementet og underliggende direktorater samarbeider nå med energimyndighetene om å vurdere aktuelle utbyggingsområder for lokalisering av offshore vindkraft. Arbeidet vil resultere i et program for en strategisk konsekvensutredning i løpet av høsten 2010.

Nasjonale villreinområder

Norge er det eneste landet i Europa med intakte høyfjellsøkosystemer med bestander av villrein. Villreinen er derfor en norsk ansvarsart. Det framgår av naturmangfoldlovens § 5 at *artene og deres genetiske mangfold skal ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.*

Fjellet og villreinen er viktig for utviklingen av fjellbygdene, og det er viktig å avklare gode utviklingsstrategier som både gir livskraftige villreinstammer og levende bygder.

Innen utgangen av 2012 skal det foreligge regionale planer for de ti viktigste villreinområdene som skal fastsette nasjonale villreinområder. Planene skal gi rammene for en mer helhetlig arealforvaltning på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Fylkeskommunene leder planarbeidet. Stiftelsen Norsk Villreinsenter bidrar.

Fig. Nasjonale villreinområder og europeiske villreinregioner. Kilde. NINA, revidert 2008.

Landskap

Norges natur- og kulturlandskap er en viktig ressurs for turisme og regional utvikling. I disse områdene skal natur- og kulturressurser, friluftslivsinteresser og næringsmessig bruk ivaretas og utfylle hverandre. Norge ratifiserte den Europeisek landskapskonvensjonen i 2001.

Dette har ført til efor informasjon om landskapet og landskapsvirkninger av planer og tiltak.

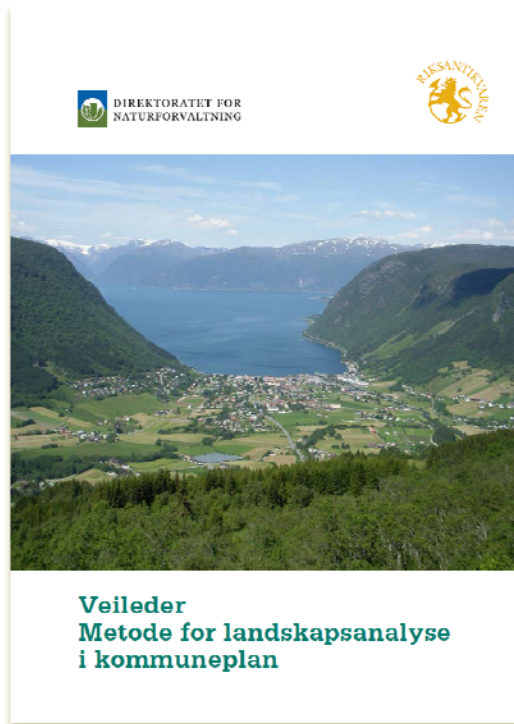
Det er også behov for verktøy for å kartlegge og visualisere landskapet som helhet og de ulike elementene som utgjør dette.

Både naturelementene , kulturlementene og det romlig visuelle aspektet ved landskapet.

Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning har på oppdrag fra Miljøverndepartementet utarbeidet en framgangsmåte for landskapsanalyse. Denne presenteres i en grunnlagsrapport som gjennomgår analysens hovedelementer: beskrivelse, tolkning og verdisetting og vurdering av landskap.

Rapporten er grunnlaget for to temaveiledere, og er publisert på nettstedet til Riksantikvaren.

Miljøverndepartementet ser også nærmere på om metodikken for kartlegging av landskapet i målestokk 1:50 000 skal standardiseres for å ha bedre oversikt over landskapstypene og utviklingen, samt som grunnlag for regional og kommunal planlegging.

Nordland fylke er pilot for utprøving av metode for kartlegging av landskap.

Lofoten. Foto Marianne Gjørsv.

12 Andre utviklingsprosjekter

Livskraftige kommuner

For å styrke kommunenes plan- og miljøkompetanse og legge grunnlag for en offensiv miljøpolitikk i kommunene, har Miljøverndepartementet i perioden 2006 – 2010 gjennomført programmet Livskraftige kommuner – kommunenettverk for miljø- og samfunnsutvikling. KS – Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon - har vært operatør for programmet. Oppfølging av klima-, areal- og miljøpolitikken forutsetter at det finnes faglig kompetanse og ressurser til å

arbeide med disse utfordringene på en systematisk og langsiktig måte i kommunene. Kommunenes klart viktigste hindring i dette arbeidet, har vært manglende kapasitet i kommuneorganisasjonen, dernest manglende kompetanse. Mange kommuner har også problemer med å rekruttere kompetent personell, viser erfaringer fra programmet.

Mer enn 200 kommuner har deltatt i programmet. Så godt som alle har

arbeidet med klima og energi. 98 % av norske kommuner har, eller er i ferd med å få på plass, en klima- og energiplan per 1. juli 2010, noe som er i tråd med forventningene i den statlige planretningslinjen.

Rapporter fra kommunene viser at de har opplevd stadig bedre resultater av nettverksarbeidet over tid. Flere av nettverkene vil fortsette samarbeidet i en eller annen form etter programperioden. Satsingene i programmet er også i ferd med å bli nedfelt i de kommunale planstrategiene som skal utarbeides i henhold til ny plan- og bygningslov.

Kommunenes har gjennom programmet styrket sin evne til å drive miljø og samfunnsutvikling. Et klart flertall av deltakerkommunene har opplevd middels eller stor grad av resultater. Det er kommuner med relativt gjennomsnittlige forutsetninger for å arbeide med miljø og samfunnsutvikling som har hatt størst utbytte av å delta i nettverksarbeidet.

Mange kommuner har fortsatt behov for utviklingsbistand og støtte innen miljø og samfunnsutvikling, særlig når en går over i gjennomføringsfasen. Bistand til å styrke kommunenes kapasitet og kompetanse innen bærekraftig lokalsamfunnsutvikling vil blant annet bli ivarettatt gjennom en ny satsing i regi av Kommunal- og regionaldepartementet -

Lokalsamfunnsutvikling i kommunene, der fylkeskommunene har en viktig oppfølgingsrolle.

Andre konkrete oppfølgingsbehov som er identifisert i programmet er knyttet til utviklingsverktøy innen statistikk, planlegging og kommunikasjon, utviklingsbistand fra det regionale

nivå, samt tiltak for å bedre rekrutteringen, styrke plan- og miljøkompetansen i kommunene og ikke minst oppfølging av klimatiltak. Det er gjennom programmet blant annet utviklet et statistikkverktøy og en publiseringsløsning for miljøstatus i kommunesektoren. Sluttrapport fra programmet vil foreligge sommeren 2011.

www.livskraftigekommuner.no

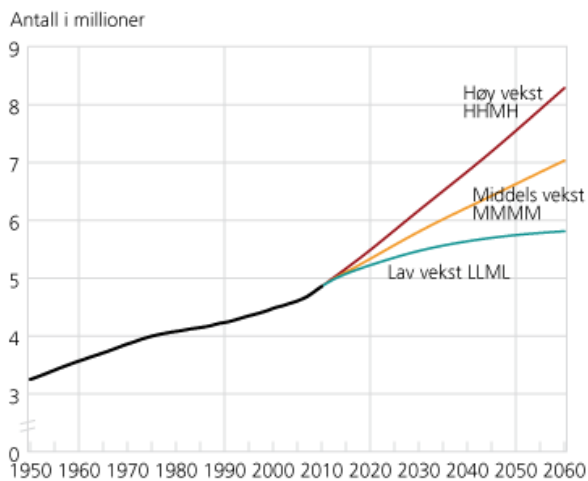
Det skal etableres en ny nettbasert veiledning for kommunene på hele miljøområdet for å bistå kommunene i å bruke den myndigheten de er tillagt på miljøområdet bedre

Portal fra Planavdelingen og 5 direktorater med veiledning i kommunenes plan- og miljøoppgaver.

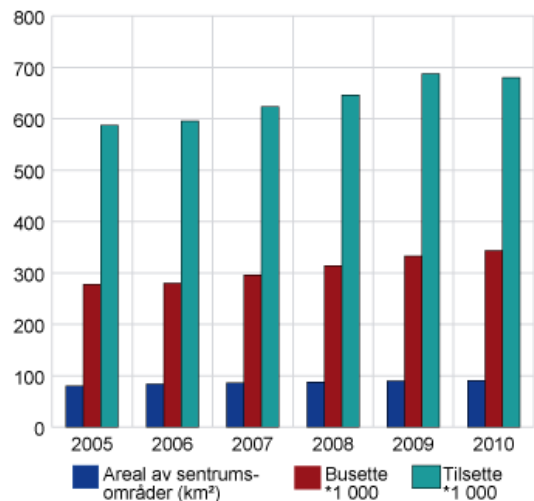
Demografisk utvikling (SSB):

Folkemengden 1950-2060

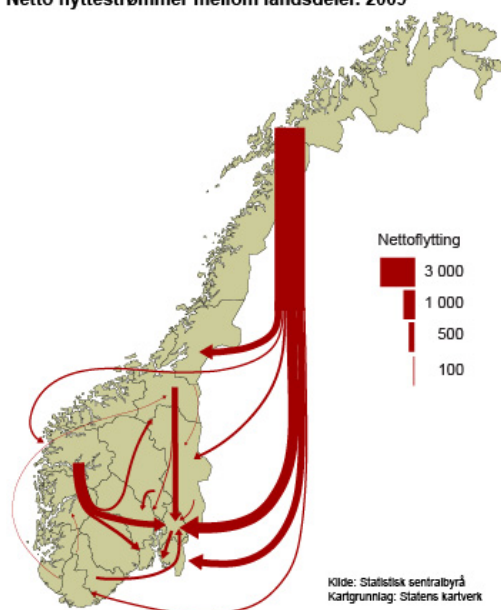

For forklaring av symbolene, se tekstboks.

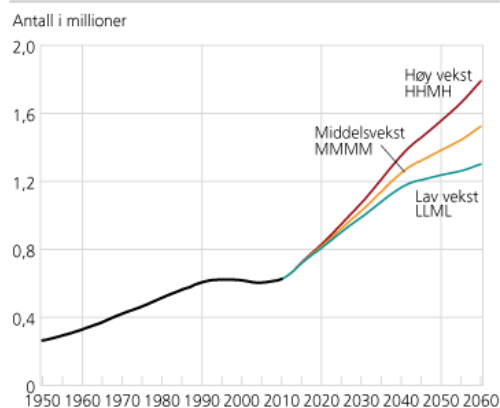
Areal, tilsette og busette i sentrumssoner. 2005-2010

Netto flyttestrømmer mellom landsdeler. 2009

Antall personer i aldersgruppen 67 år og over

For forklaring av symbolene, se tekstboks.

